

พรรคการเมือง

พรรคการเมือง

- เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
- เป็นเสมือนสะพานที่เชื่อมระหว่างภาคประชาชนกับภาครัฐบาลที่ทำหน้าที่บริหารปกครอง
- เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความชอบธรรมในการคัดเลือกตัวแทนในรูปแบบการเลือกตั้ง เพื่อให้ได้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้าไปทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ของสังคม

ความหมายของพรรคการเมือง

- หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีแนวความคิดหรืออุดมการณ์ทางการเมืองคล้ายกันหรือเหมือนกัน มาร่วมกันจัดตั้งองค์การด้วยความสมัครใจ เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง โดยมีจุดประสงค์ที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม

ความสำคัญของพรรคการเมือง

นักรัฐศาสตร์กลุ่มโครงสร้างหน้าที่ อธิบายถึง

- ความสำคัญของพรรคการเมืองโดยพิจารณาถึงหน้าที่ของพรรคการเมืองที่พึงกระทำต่อระบบที่การเมืองที่พรรคการเมืองสังกัดอยู่

หน้าที่ของพรรคการเมือง

ทำหน้าที่

- ในกระบวนการกล่อมเกลາทางการเมือง
- ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง
- คัดเลือกชนชั้นนำทางการเมือง
- ในการสื่อสารทางการเมือง
- กำหนดประเด็นผลประโยชน์และข้อเรียกร้องทางการเมือง
- รวบรวมผลประโยชน์และข้อเรียกร้องทางการเมือง
- ในการกำหนดนโยบายและนำนโยบายไปปฏิบัติ
- วิจัยกฎหมาย

ความสำคัญของการปกครองเมือง ที่มีต่อกระบวนการทางการเมือง

- เป็นกลไกเพื่อต่อรองให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนโดยส่วนรวม
- เป็นเครื่องประกันเสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชนไม่ให้มีการปกครองที่เป็นเผด็จการ
- เป็นกลไกที่แก้ไขความขัดแย้งของบุคคลที่มีความคิดเห็นต่างกัน โดยการกำหนดนโยบายตามแนวทางกว้าง ๆ เพื่อให้ประชาชนโดยส่วนรวมยอมรับได้
- เป็นเครื่องมือในการสร้างประชาธิปไตย เพื่อให้รัฐบาลสนองต่อความต้องการของประชาชน
- มีส่วนช่วยให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองขึ้น

ประวัติความเป็นมาของพรรคการเมืองไทย

- พรรคการเมืองไทยได้ถูกวางรากฐานครั้งแรกในรัชสมัย **พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าฯ**
- โดยการทดลองใช้ในเมืองดุสิตธานีซึ่งเป็นเมืองจำลองที่ประกอบด้วย พรรคการเมืองสองพรรค คือ **พรรคโบว์น้ำเงินกับพรรคโบว์แดง**
- หัวหน้าพรรคโบว์น้ำเงิน คือ **ท่านราม ฤ กรุงเทพ (รัชกาลที่ 6)**
- หัวหน้าพรรคโบว์แดง คือ **พลเอกเจ้าพระยารามราฆพ**

กำเนิดพรรคการเมือง

- พรรคการเมืองได้ถือกำเนิดขึ้นในประเทศไทยเป็นครั้งแรกภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เรียกว่า **คณะราษฎร**
- ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นสมาคมคณะราษฎรโดยมีการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองในลักษณะของพรรคการเมือง ภายใต้ชื่อ **สมาคมคณะราษฎร**
- มีคณะบุคคลได้ยื่นขอจดทะเบียนสมาคมโดยใช้ชื่อว่า **คณะชาติ** เพื่อทำหน้าที่เป็นฝ่ายค้านถ่วงดุลอำนาจของรัฐบาลซึ่งเป็นของคณะราษฎร
- แต่รัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดาไม่อนุญาตโดยอ้างว่าบ้านเมืองยังไม่สงบ

จุดจบของสมาคมคณะราษฎร

- คือการที่ผูกขาดอำนาจทางการเมืองมาเป็นเวลานานเกิดจากรัฐบาลภายใต้การนำของนายควง อภัยวงศ์ ที่มีความเห็นว่าควรจะเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากขึ้น
- โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองถือเป็นเรื่องสำคัญ
- การผูกขาดอำนาจทางการเมืองโดยพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวนั้น เป็นวิธีการที่เป็นอุปสรรคต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างยิ่ง เพื่อเป็นการยุติการผูกขาดทางการเมืองจึงได้มีคำสั่งยุบสมาคมคณะราษฎรที่ตนสังกัด และมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2489

การตราพระราชบัญญัติพรคการเมือง

- ได้มีการตราพระราชบัญญัติพรคการเมืองฉบับแรก เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2498 ในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม
- มีพรคการเมืองไทยตามพระราชบัญญัติเกิดขึ้นมากถึง 30 พรค
- บทบาทของพรคการเมืองทั้งหมดสิ้นสุดลงเพราะการรัฐประหารโดยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในวันที่ 20 ตุลาคม 2501
- มีการตราพระราชบัญญัติพรคการเมืองเกิดขึ้นอีกครั้งภายหลังที่คณะปฏิวัติประการใช้รัฐธรรมนูญการปกครองฯ พ.ศ.2511 มีพรคการเมืองเกิดขึ้นทั้งหมด 17 พรค
- พรคการเมืองไทยต้องยุติบทบาทอีกครั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2514

การตราพระราชบัญญัติพรรคการเมือง

- ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมืองอีกครั้งเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2516 ในสมัยรัฐบาลนายสัญญา ธรรมศักดิ์
- ทำให้มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นมากถึง 43 พรรค ภายใต้รัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง
- ทำให้พรรคการเมืองมีเสรีภาพในการรณรงค์และแสดงบทบาทได้อย่างกว้างขวาง
- หลังจากมีการก่อรัฐประหารโดย พลเรือเอกสฤษดิ์ ชะลออยู่ เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 ประเทศไทยอยู่โดยปราศจากพรรคการเมืองอีกครั้ง

การตราพระราชบัญญัติพรรคการเมือง

- ในสมัยรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้มีการจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้น ในปี พ.ศ. 2522
- **ลักษณะพิเศษของการเมืองในสมัยนี้** คือ การไม่สนับสนุนระบบพรรคการเมืองโดยยอมให้มีผู้สมัครอิสระจำนวนมาก เพื่อเป็นการเอื้อต่อการรวบรวมเสียงสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้สนับสนุนพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์เป็นนายกรัฐมนตรีอีกครั้ง
- ทำให้พรรคการเมืองไทยไม่มีโอกาสในการพัฒนาเพื่อความเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีเสถียรภาพได้

การตราพระราชบัญญัติพรรคการเมือง

- ในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นผู้นำการบริหารประเทศในปี พ.ศ.2523
- พรรคการเมืองจึงมีโอกาสดำเนินการได้แสดงบทบาทที่ต่อเนื่อง
- พอถึงสมัยรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ก็ต้องชะงักลงอีกครั้ง ภายหลังจากการก่อรัฐประหารของคณะทหารที่เรียกว่า คณะ รสช.
- ในสมัย รสช. เกิดเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงและการจลาจลเมื่อวันที่ 17-20 พฤษภาคม 2535 ทำให้รัฐบาลของพลเอกสุจินดาต้องลาออก

- หลังจากรัฐบาลของพลเอกสุจินดาได้มีการเลือกตั้งและเปิดโอกาสให้พรรคการเมืองได้แสดงบทบาททางการเมืองได้อีก ทั้งในแง่การรณรงค์หาเสียง การลงสมัครรับเลือกตั้ง และการเป็นรัฐบาลโดยพรรคการเมืองที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุดเป็นแกนนำจัดตั้ง

เสถียรภาพของพรรคการเมืองไทย

- ตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จะพบว่า พรรคการเมืองไทยแทบจะไม่มีโอกาสในการแสดงบทบาทสำคัญของพรรคการเมืองได้อย่างต่อเนื่องเพียงพอที่จะมีการพัฒนาไปสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีเสถียรภาพ เพราะพัฒนาการของพรรคการเมืองจะถูกคั่นด้วยการก่อรัฐประหารและถูกปกครองโดยเผด็จการทหารมาโดยตลอด
- สิ่งแรกที่คณะผู้ก่อการจะดำเนินการคือ การประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับเดิมและสั่งห้ามการชุมนุมทางการเมืองโดยเด็ดขาด เป็นเหตุให้พรรคการเมืองต้องยุติบทบาทลงโดยสิ้นเชิง จนกว่าจะมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และมีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง

การยุติบทบาทพรรคการเมือง

- การที่พรรคการเมืองของไทยต้องปิดตัวลงและยุติบทบาททุกครั้งที่มีการล้มรัฐธรรมนูญ เพราะพรรคการเมืองไทยเป็นพรรคการเมืองที่ถือกำเนิดขึ้นมาได้ด้วยบทบัญญัติของกฎหมาย จำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับหรืออนุญาตให้มีการจัดตั้งพรรคการเมืองได้
- พรรคการเมืองในสังคมมี 2 ประเภท คือ พรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย กับพรรคการเมืองที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย (พรรคนอกกฎหมาย)
- พรรคการเมืองที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย คือ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) (ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2485)

พรรคการเมืองไทย

- ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การก่อตั้งพรรคการเมืองไทยไม่ถือว่าเป็นสถาบันทางการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชน ในการประสานประโยชน์ของกลุ่มที่หลากหลายและการคัดเลือกนักการเมืองที่มีคุณภาพเสนอให้ประชาชนเลือกตั้งเข้าไปทำหน้าที่ปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน
- พรรคการเมืองไทยมีลักษณะเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ที่จำกัดอยู่ในกลุ่มธุรกิจและได้รับการสนับสนุนจากผู้นำในกองทัพ บางกลุ่ม มิได้มีความเป็นผู้นำแทนของปวงชนหรือสถาบันของประชาชนอย่างแท้จริง

- การที่พรรคการเมืองไทยจะพัฒนาสู่ความเป็นสถาบันทางการเมืองที่เข้มแข็งได้จะต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ
- การระดมคนเพื่อการสนับสนุนอันเป็นการขยายการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากมวลชน
- การจัดองค์กรของพรรคการเมืองเองให้มีประสิทธิภาพและมีความสามารถในการตอบสนองการมีส่วนร่วมทางการเมืองของมวลชนได้อย่างเพียงพอทั้งปริมาณและคุณภาพ

สาเหตุที่พรรคการเมืองไทยไม่มีเสถียรภาพ

- สภาพสังคม วัฒนธรรมและความเชื่อของคนไทยที่เป็นอุปสรรคต่อระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดปัญหาความไม่ต่อเนื่องในการพัฒนาของพรรคการเมืองไทย
- ปัญหาในตัวระบบการเมืองของไทยเองที่ยังขาดความสัมพันธ์และสอดคล้องระหว่างสถาบันทางการเมืองที่ดูเหมือนจะไร้ระเบียบในการมุ่งไปสู่เป้าหมายในทิศทางเดียวกัน

วิธีการแก้ไขปัญห

- คือ การปลุกจิตสำนึกแห่งการเมืองเพื่อให้เกิดการสนับสนุนและการสร้างองค์การของพรรคการเมืองให้มีประสิทธิภาพเพียงพอในการสนองตอบต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของมวลชน

ลักษณะสำคัญของพรรคการเมืองไทย

ระบบ	ในอดีต เป็นระบบพรรคเด่นพรรคเดียว ปัจจุบัน เป็นระบบหลายพรรค การจัดตั้งรัฐบาลจะเป็นรัฐบาลผสม
โครงสร้าง	เน้นเฉพาะในเมืองหลวง มีพรรคการเมืองน้อยพรรคมากที่มีสาขาแผ่ขยายอยู่ ในภูมิภาค ส่วนมากเป็นศูนย์ของผู้แทนราษฎรสังกัดพรรคนั้นใน ท้องถิ่น

ลักษณะสำคัญของพรรคการเมืองไทย

<p>อุดมการณ์</p>	<p>หรือนโยบายที่ประกาศไว้มักจะทำขึ้นเพื่อจูงใจประชาชน หรือเพราะความจำเป็นในการยื่นขอจดทะเบียนมากกว่า พรรคการเมืองส่วนใหญ่ไม่ยึดถือนโยบายหรืออุดมการณ์ เป็นเรื่องสำคัญ</p> <p>ทำให้การรณรงค์หาเสียงแต่ละครั้งควรจะเน้นหนักไปในการแถลงนโยบายกลับเป็นไปในแบบที่ว่าพรรคตรงกันข้ามกับรัฐบาลเป็นฝ่ายไปโจมตีหรือตำหนิการดำเนินงานหรือบริหารของฝ่ายรัฐบาล พรรครัฐบาลถ้าเป็นฝ่ายแถลงก็แก้ข้อโจมตีฝ่ายตรงกันข้ามกลับ</p>
<p>จำนวน</p>	<p>มีการจัดตั้งพรรคเป็นจำนวนมาก เพราะการจัดตั้งพรรคการเมืองทำได้ค่อนข้างง่าย</p>

ข้อดีของพรรคการเมืองไทย

- มีการจัดตั้งได้ดีพอสมควร บางพรรคมีประวัติยาวนาน พรรคฝ่ายค้านมีบทบาทมากกว่าพรรคฝ่ายค้านในประเทศอื่น
- เป็นสถาบันที่ฝึกการเมืองและพัฒนาความรู้และทักษะในระบบประชาธิปไตย
- เป็นแหล่งที่สร้างผู้นำทางการเมือง โดยเปิดโอกาสให้บุคคลที่อยู่นอกวงราชการได้มีโอกาสเข้าสู่วงการเมือง เป็น ส.ส. เป็นรัฐมนตรี
- ได้กลายเป็นส่วนสำคัญของสถาบันในสังคมไทย

ข้อเสียของพรรคการเมืองไทย

- ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนโดยสมบูรณ์ เพราะแต่ละพรรคมักเป็นที่รวมของนักการเมืองที่มุ่งจะสนับสนุนบุคคลหรือจะใช้พรรคเป็นเครื่องมือต่อรองผลประโยชน์ทั้งในและนอกสภา
- การที่แต่ละพรรคมักจะไม่เน้นนโยบาย ทำให้เกิดผลเสียต่อประชาชน คือไม่ให้การศึกษารเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนเท่าที่ควร
- การที่พรรคการเมืองแต่ละพรรคไม่สามารถมีวินัยควบคุมสมาชิกพรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ระบบหลายพรรคและแต่ละพรรคส่วนใหญ่มุ่งดำเนินบทบาทเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญมากกว่าส่วนรวม

ข้อเสียของพรรคการเมืองไทย

- ❑ ส่วนใหญ่มีลักษณะที่เป็นตัวแทนของนักธุรกิจและคนมีเงินมากกว่าเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ของประเทศ
- ❑ เป็นศูนย์รวมของบุคคลที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน
- ❑ มีอุดมการณ์ที่คล้าย ๆ กัน และพยายามเป็นตัวแทนของชนชั้นต่าง ๆ ไม่มีพรรคการเมืองที่เป็นตัวแทนของชนชั้นคนยากจน
- ❑ ขาดบุคลากรที่มีคุณวุฒิและอุทิศชีวิตให้กับพรรคอย่างจริงจัง
- ❑ ไม่สามารถถกเถียงกรองคัดสรรตัวบุคคลที่เป็นรัฐมนตรีได้

ข้อเสียของพรรคการเมืองไทย

- ❑ ถูกครอบงำโดยตัวบุคคลที่มีบารมี จึงมีการแตกกันเป็นกลุ่ม ๆ โดยแต่ละกลุ่มจะมีผู้อยู่ใต้ผู้อุปถัมภ์
- ❑ มีผู้บริหารระดับสูงของพรรคเป็นนักธุรกิจ หรืออดีตข้าราชการ การบริหารจึงออกมาในรูปการบริหารบริษัท หรือผู้อยู่ใต้ผู้อุปถัมภ์
- ❑ ขาดอุดมการณ์อย่างเหนียวแน่น เนื่องจากการเป็นสมาชิกพรรคอิงผลประโยชน์ การเปลี่ยนแปลงพรรคจึงเกิดขึ้นดาษตื่นหรือการแตกจากพรรคเดิมมาเป็นพรรคใหม่

ทางแก้ไขที่สำคัญที่สุด

- ❑ พรรคจะต้องเป็นสถาบันที่รวมคนที่มีอุดมการณ์เพื่อรับใช้มวลชนและประเทศชาติ
- ❑ ปลอดภัยจากการครอบงำของอำนาจเงิน อำนาจมืด และต้องเคร่งครัดในการรับสมาชิก โดยเฉพาะต้องคัดสรรกรรมการระดับบริหาร